Turkish Studies
Volume 13/4, Winter 2018, p. 1291-1304
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12888
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi
Received/Geliş: Ocak 2018 **Accepted/Kabul:** Mart 2018
Referees/Hakemler: Prof. Dr. Suat UNGAN – Doç. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA – Yrd. Doç. Dr. Sami BASKIN – Yrd. Doç. Dr. Nur Hümeyra ÖZDEMİR

This article was checked by iThenticate.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN C1 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN BAĞLAYICI BİLGİ DÜZEYLERİ*

*Mehmet Celal VARIŞOĞLU** - Ergün HAMZADAYI****

ÖZET

Bağlayıcılar, sözcükleri birbirleriyle ilişkilendirerek cümleler arasında bağ kurmayı sağlarlar. Fakat görevi sadece bunlarla sınırlı olmayıp, aynı zamanda paragraflar arası uyumu da sağlayan bağlayıcılar, bu yönleriyle sözlü ya da yazılı olarak oluşturulan metinlerin anlamsal bütünlüğü açısından oldukça önemli işlevlere sahiptir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde C1 düzeyinde bulunan dil öğrenicilerinin net, çok akıcı ve iyi yapılandırılmış şekilde konuşabilmeleri, bölümleme ve bağlaç araçlarına hâkim olduklarını gösterebilmeleri gerektiği belirtilmektedir. Ancak yapısal ve anlamsal açıdan oldukça çeşitlilik gösteren bağlayıcıların doğru ve yerinde kullanılması Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için kolay olmayabilir.

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin yapısal (alta sıralama, yana sıralama, söylem belirteci) ve anlamsal olarak (zamansallık, nedensellik, karşılaştırma, genişleme) sınıflandırılan bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeylerini belirlemektir. Çalışma, tarama (betimsel) modelinde desenlenmiş nicel bir araştırma olup çalışma grubu C1 düzeyinde Türkçe öğrenmekte olan 33 öğrenciden oluşmaktadır. "Bağlayıcı Testi" kullanılarak toplanan verilerin çözümlenmesinde yüzde ve sıklık (frekans) hesaplamasına başvurulmuştur. Çalışmadan elde edilen sonuçlardan biri C1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin genel olarak yeterli olmadığı yönündedir. Öğrencilerin ek hâlinde bulunan ya da yan tümce kurmaya yarayan alta sıralama bağlayıcılarını kullanmakta zorlanmaları araştırmadan elde edilen diğer bir sonuçtur. Öte yandan çalışma, öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin anlamsal ulamlar

* Bu makalenin kısa bir özeti 12-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında düzenlenen I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: varisoglu@gmail.com

*** Doç. Dr. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD, El-mek: ehamzadayi@mynet.com

açısından (zamansallık, genişleme, nedensellik, karşılaştırma) düşük oranlarda farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: yabancılara Türkçe öğretimi, bağlayıcı, anlamlandırma

THE STUDENTS' CONJUNCTION KNOWLEDGE LEVELS WHO LEARNING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE AT LEVEL C1

ABSTRACT

Conjunctions are important in terms of establishing links between words, ensuring cross-paragraph consintency, associating words with each other; in other words, in term of providing semantic integrity in making oral and written text. It has been emphasized that the students who are situated at level C1, should be able to speak clearly, fluently and well-structured sentence and must be competent in segmentation and conjunction tools in Common European Framework of Reference for Languages, CEFR.

The aim of this study is to determine the knowledge level of the students who learning Turkish as a foreign language at level C1 pertaining to conjunctions in terms of structural (subordination, coordinator, discourse adverb) and semantic (temporal, causal, adversative, additive). The study is a qualitative research that figured in descriptive model. The participants of the study consist of 33 students who learning Turkish at level C1. The "Conjunctive Test" was used to collect data. It has been applied calculation of percentage and frequency in data analysis. One of the results of the study is that the level of knowledge of foreign students learning Turkish at level C1 is generally not sufficient. The other result is that the students have difficulty in using subordinating conjunctions constructing clauses or the ones being supplement. On the other hand, the study reveals that the level of conjunction knowledge of the students differs at low rates in terms of semantic conjunctions.

STRUCTURED ABSTRACT

1. Introduction

The conjunctions which are of the linking tools have a great importance in terms of the process of creating and interpreting text. For this reason, they are indispensable elements of the communication process. Connectives are also defined as conjunctions, cohesive elements, or discourse markers, which are defined as the word or word group that indicates the logical relationship between the proposals or between a sentence and a noun group in some cases.

It has been emphasized that the students who are situated at level C1, should be able to speak clearly, fluently and well-structured sentence and must be competent in segmentation and conjunction tools in Common European Framework of Reference for Languages, CEFR. But it

is not easy for foreign students who learn Turkish to use the conjunctions which are highly varied in terms of structure and semantic. Therefore, determining students' level of knowledge pertaining to conjunctions in terms of semantic and structural will also shed light on the difficulty level in learning conjunctions.

The aim of this study is to determine the knowledge level of the students who learning Turkish as a foreign language at level C1. For this purpose, the answers to following questions have been searched:

1. What is the knowledge level (in terms of percentage and frequency) of the students who learning Turkish as a foreign language at level C1 pertaining to conjunctions in general.

2. What is the knowledge level (in terms of percentage and frequency) of the students who learning Turkish as a foreign language at level C1 pertaining to conjunctions in terms of structural (subordination, coordinator and discourse adverbs)?

3. What is the knowledge level (in terms of percentage and frequency) of the students who learning Turkish as a foreign language at level C1 pertaining to conjunctions in terms of pertaining to conjunctions in terms of semantic (temporal, causal, adversative, additive).

2. Method

This study which is a qualitative research that figured in descriptive model aims to determine the knowledge level of the students who learning Turkish as a foreign language at level C1 pertaining to conjunctions in terms of structural and semantic. The research has been carried out with 58 students who have been learning Turkish at level C1 in Gaziantep University TÖMER, Atatürk University TÖMER, Erzincan University TÖMER and Çanakkale 18 Mart University TÖMER. The answers given by 33 students who answered the "Conjunctive Test" thoroughly were evaluated.

The "Conjunctive Test" developed by Çetinkaya, Ulper and Bayat (2014) was used to collect data. Percentage and frequency calculations have been applied in the analysis of the data. According to this, the wrong answers of the Students were determined firstly. Then, the distribution of the false and correct answers was determined considering the structural and semantic properties of the conjunctions.

3. Findings, Discussion and Results

Conjunctions are important in terms of establishing links between words, ensuring cross-paragraph consintency, associating words with each other; in other words, in term of providing semantic integrity in making oral and written text. It has been emphasized that the students who are situated at level C1, should be able to speak clearly, fluently and well-structured sentence and must be competent in segmentation and conjunction tools in Common European Framework of Reference for Languages, CEFR. But this study shows that the knowledge level of foreign students learning Turkish at level C1 is generally not sufficient. The obtained data showed that the students used wrongly 30,72% of the conjunctions. It can be said that this ratio is at the level of preventing written or verbal communication.

Another finding from the research is that the level of conjunction knowledge of the learners differs in terms of structural requirements (subordination, coordinator and discourse adverbs). In other words, the students were able to use structurally classified conjunctions correctly at different rates in each context. According to this, foreign students who learning Turkish as a foreign language at level C1 misunderstood using the subordination conjunctions by 40,6, using the coordinator conjunctions by 25,87% and using the discourse adverbs 26,57%. This result partially overlaps with the results of Çetinkaya, Ulper and Bayat (2014)'s study which levels of conjunction knowledge levels in the students' native language. In the study, it was revealed that the middle school students made the most mistakes in the discourse adverbs type conjunctions structurally. The students made the least mistake in coordinator conjunctions.

The fact that the students made wrong in using the subordination conjunctions which are in the form of supplemental or making dependent clauses at the ratio 40,6%, shows that the learning this type conjunctions is more difficult than the others. On the other hand, the fact that the students gave the wrong answers at the same ratio about coordinator conjunctions and discourse adverbs can be interpreted as the fact that these conjunctions have a similar level of difficulty in terms of learning process.

Another consequence of this study is that the level of the conjunction knowledge level of the students is different in terms of semantic conjunctions (temporal, additive, causal, adversative) at low rates. According to this, the foreign students misunderstood the adversative conjunctions as 38,64%, the additive conjunctions as 35,55%, the temporal conjunctions as 24,74% and the causal conjunctions as 24,51%.

Conjunctions have an important role in being able to use language skills effectively. As a matter of fact, in the study done by Aidinlou (2012), the result was reached that students who have more knowledge about conjunctions have produced better text in terms of semantics. When it is looked at the textbooks used in teaching Turkish to foreigners in Turkey [Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (I, II, III), 2010; Yedi İklim Türkçe (A1, A2, B1, B2, C1), 2015; İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A1, A2, B1, B2, C1), 2016], it is seen that the conjunctions are not given in a certain system and can be included in textbook prepared for different language levels of the same conjunctions. Moreover, all the conjunctions are not included in these textbooks. Whereas, in teaching materials, the alignment of conjunctions from simple to complex, in other words, teaching materials that have been phased in terms of conjunctions will increase the efficiency in the lessons.

Keywords: teaching Turkish to foreigners, conjunction, signification

Giriş

Sözcükleri birbirleriyle ilişkilendiren, cümleler arasında bağ kurmayı sağlayan bağlayıcıların görevi bunlarla sınırlı değildir. Bağlaçlar aynı zamanda paragraflar arası uyumu da sağlar. Bu

yönüyle sözlü ya da yazılı olarak oluşturulan metnin anlamsal bütünlüğü açısından oldukça önemli bir işleve sahiptir.

Metin, dilsel açıdan, birbirini izleyen, sıralı ve anlamlı bütünler oluşturan tümceler dizisi olarak tanımlanır. Fakat bu, rastlantısal bir diziliş olmayıp yazar tarafından belli bir mantık sırasına göre, dilbilgisel ulamlara ve metnin işleyişine göre yapılmıştır (Günay, 2013: 45). Bu dizilişte en temel amaç iletişim değeri taşıyan bir metin ortaya koyabilmektir.

Bir metnin, basit cümleler dizisi olmaktan çıkması ve iletişim değeri taşıyan bir metin hâline gelebilmesi için bir dizi işlem gerekmektedir. Metindeki bazı bilgilerin ve ögelerin yinelenmesi, konunun istenilen sonuca doğru ilerlemesi, bunun için de yeni ögelerin ve yeni bilgilerin metne katılması gerekmektedir. Öte yandan, birbiriyle çelişen fikirlerin bir arada bulunmaması ve metindeki göndergelerin dış dünyanın gerçekleriyle uyuşması, birbirleriyle ilişkili olması gerekir. Bağdaşıklık ve tutarlılık kavramları, sözkonusu gerekliliklerin metnin yüzeyinde sözcük ve sözdizim açısından uygulanma şekillerini ve metnin anlamsal düzeyinin oluşturulma yolunu açıklamaktadır (Onursal, 2003).

Tutarlılık (cohesion) metnin derin yapısındaki mantıksal düzen ve bütünlük ile ilgiliyken bağdaşıklık (coherence), metnin yüzey yapısındaki bileşenlerin dilbilgisel ilişkilerine dayanır (Beaugrande ve Dressler 1981). Halliday ve Hasan'a (1976) göre metnin bölümlerini bir arada tutmayı sağlayan, metindeki anlam ilişkilerini düzenleyen ölçüt bağdaşıklık olup bağdaşıklığın alt ögeleri şunlardır: a. Gönderim (reference), b. Değiştirim (subsititution), c. Eksiltili anlatım (ellipsis), d. Bağlayıcılar (conjunctions) e. Kelime bağdaşıklığı (lexical cohesion).

Bağdaşıklık araçlarından biri olan ve metin oluşturma ve anlamlandırma süreçleri açısından büyük önem taşıyan bağlayıcılar, iletişim sürecinin vazgeçilmez ögeleridir. İşlevi önermeler arasındaki ya da bazı durumlarda bir tümce ile ad öbeği arasındaki mantıksal ilişkiyi göstermek olan sözcük ya da sözcük öbeği şeklinde tanımlanan bağlantı ögelerine (connectives) aynı zamanda bağlayıcı (conjunction), bağlayıcı öge (cohesive devices) ya da söylem işaretçisi (discourse marker) adları da verilmektedir (Kurtul, 2011: 51).

Alanyazına bakıldığında (İşsever, 1995; Korkmaz, 2005) Türkçedeki bağlantı ögelerinin nasıl tanımlanıp sınıflanacağı konusunda birbirinden faklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Bağlayıcılar konusunda öne çıkan çalışmalardan biri olan Penn Discourse TreeBank (PDTB) çalışmasında (Webber ve diğerleri, 2006) ve oradan hareketle Türkçedeki söylem bağlaçlarının işaretlendiği ODTÜ Türkçe Derlemi çalışmasında (Zeyrek, Demirşahin ve Sevdik, 2008) bağlayıcılar hem anlamsal hem de yapısal özellikleri açısından sınıflandırılmıştır. Anlamsal açıdan (1) zamansallık, (2) nedensellik, (3) karşılaştırma, 4) genişleme biçiminde dört ulamda sınıflandırılan bağlayıcılar yapısal açıdan ise üç ulamda sınıflandırılmıştır:

(1) Yana Sıralama Bağlaçları (coordinating conjunctions): Aynı sözdizimsel biçime sahip yapıları birleştiren bağlaçlardır. Zeyrek ve Weber (2008: 68) "çoğunlukla", "mutlaka", "maalesef" gibi tümce bağlayan yana sıralama bağlaçlarının yalnızca ana tümceyle bağlantılandırılarak anlaşılabildiğini belirtir. Bu bağlaçlar "hem…… hem de", "ne kadar... o kadar..." örneklerinde olduğu gibi iki sözlüksel birimden de oluşabilir.

(2) Alta Sıralama Bağlaçları (subordinating conjunctions): Yan tümceyi temel tümceye bağlayan bağlaçlardır. Alta sıralama bağlaçlarına "-dığı zaman", "-ınca", "-mak için" bağlaçları örnek olarak gösterilebilir.

(3) Söylem Belirteçleri (discourse adverbials): Söylem belirteçleri, önermelerden herhangi birine yineleme yoluyla (anaphronically) ulaşılabilmesini, aynı zamanda kendilerinden önceki bağlamda yer alan yargıya da erişilebilmesini (Webber ve diğ. 2003) sağlayan bağlaçlardır. "Böylece", "Bu nedenle", "Nitekim" bağlaçları söylem belirteçlerine örnek olarak verilebilir.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (MEB: 2013)'nde C1 düzeyinde bulunan dil öğrenicilerinin net, çok akıcı ve iyi yapılandırılmış şekilde konuşabilmeleri, bölümleme ve bağlaç araçlarına hâkim olduklarını gösterebilmeleri gerektiği belirtilmektedir. Ancak yapısal ve anlamsal açıdan oldukça çeşitlilik gösteren bağlaçların doğru ve yerinde kullanılması Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için kolay olmayabilir. Bu bağlamda öğrencilerin anlamsal ve yapısal olarak sınıflandırılan bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi bağlayıcıların öğrenimindeki zorluk düzeyine de ışık tutacaktır.

Bağlayıcılar konusunda şimdiye kadar yapılan çalışmalara bakıldığında (Gençer, 2013; Karatay, 2010; Çetinkaya, Ülper ve Hamzadayı, 2014) bu çalışmaların, anadili eğitimi sürecinde bağlayıcı kullanımını çeşitli açılardan sorgulayan çalışmalar olduğu görülmektedir. Buna karşın Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi sürecinde öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerini sınayan bir çalışma bulunmamaktadır. Alandaki bu boşluğun doldurulmasına ve yabancı dil olarak Türkçe öğretim süreçlerinde kullanılan ders materyallerinin tasarlanmasına katkı sağlayabilecek olması açısından bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeylerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki üç soruya yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin genel olarak bağlayıcılara ilişkin bilgileri (yüzde ve frekans olarak) ne düzeydedir?

2. Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin, yapısal ulamlar (alta sıralama, yana sıralama, söylem belirteci) açısından bağlayıcılara ilişkin bilgileri (yüzde ve frekans olarak) ne düzeydedir?

3. Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin anlamsal ulamlar (zamansallık, nedensellik, karşılaştırma, genişleme) açısından bağlayıcılara ilişkin bilgileri (yüzde ve frekans olarak) ne düzeydedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin, yapısal ve anlamsal olarak sınıflandırılan bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik tarama (betimsel) modelinde desenlenmiş nicel bir araştırmadır. Tarama deseni, bir evren içinden seçilen bir örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin nicel olarak betimlenmesini sağlar. Araştırmacı, örneklemden elde edilen verilerle evren hakkında çıkarsamalarda bulunur (Creswell, 2016: 155).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma Gaziantep Üniversitesi TÖMER, Atatürk Üniversitesi TÖMER, Erzincan Üniversitesi TÖMER ve Çanakkale 18 Mart Üniversitesi TÖMER'lerinde C1 düzeyinde öğrenim görmekte olan 58 öğrenciyle gerçekleştirilmiş olup bu öğrencilerden "Bağlayıcı Testi"ni eksiksiz yanıtlayan toplam 33 (otuz üç) öğrencinin verdiği yanıtlar değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlenmesi

Verilerin toplanmasında Çetinkaya, Ülper ve Bayat (2014) tarafından geliştirilen "Bağlayıcı Testi" kullanılmıştır. Ölçekte yer alan bağlayıcılar, yapısal özelliklerine göre 3 ulama (alta sıralama, yana sıralama, söylem belirteci) ve anlamsal özelliklerine göre 4 ulama (zamansallık, nedensellik, karşılaştırma, genişleme) ayrılmaktadır.

Verilerin çözümlenmesinde yüzde ve sıklık (frekans) hesaplamasına başvurulmuştur. Buna göre öncelikle öğrencilerin yanlış, yanıtları belirlenmiştir. Daha sonra bağlayıcıların yapısal ve anlamsal özellikleri göz önünde bulundurularak yanlış ve doğru yanıtların dağılımı belirlenmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın soruları çerçevesinde çalışma grubunda yer alan öğrencilerden elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci sorusuna ilişkin bulgular

Araştırmanın birinci sorusu *"Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin genel olarak bağlayıcılara ilişkin bilgileri (yüzde ve frekans olarak) ne düzeydedir?"* biçiminde oluşturulmuştur.

Bu soruya yanıt aramak için çalışma grubunda yer alan öğrencilerin bağlayıcı ölçeğine verdikleri yanlış yanıtlar çözümlenmiştir. Ortaya çıkan bulgular, yanlış ve doğru yapılma oranlarına göre Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin genel olarak bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeyleri

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yanlış	365	30.72
Doğru	823	69.28
Toplam	1188	100

Tablo 1'e göre, öğrencilerin verdikleri 1188 yanıtın 365'i yanlış, 823'ü doğrudur. Buna göre, öğrenciler 36 ayrı bağlayıcı sorusunu toplamda %30.72 oranında yanlış, %69.28 oranında doğru yanıtlamışlardır.

Araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu *"Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin, yapısal ulamlar (alta sıralama, yana sıralama, söylem belirteci) açısından bağlayıcılara ilişkin bilgileri (yüzde ve frekans olarak) ne düzeydedir?"* biçiminde oluşturulmuştur.

Bu soruya yanıt aramak için çalışma grubunda yer alan öğrencilerin bağlayıcı testine verdikleri yanlış yanıtlar çözümlenmiştir. Ortaya çıkan bulgular, yanlış ve doğru yapılma oranları çerçevesinde her bir bağlayıcı açısından belirlenmiş ve yapısal ulamlara göre üç ayrı tabloda sunulmuştur. Elde edilen bulgular aşağıda Tablo 2, 3, 4'te gösterilmektedir:

Tablo 2. Öğrencilerin testte yer alan alta sıralama bağlayıcılarına ilişkin bilgi düzeyleri

Alta Sıralama Bağlayıcıları	Yanlış Sayısı	Yüzde Oranı	Doğru sayısı	Yüzde Oranı
-dığı zaman	10	%30.3	23	%69.7
-ınca	13	%39.39	20	%60.61
-mak için	8	%24.24	25	%75.76
-den dolayı	8	%24.24	25	%75.76
-dığı için	19	%57.57	14	%42.43
-se	5	%15.15	28	%84.85
-e karşın	17	%51.51	16	%48.49
-e rağmen	13	%39.39	20	%60.61
-erek	22	%66.66	11	%33.34
-ıp	19	%57.57	14	%42.43
Toplam	**134**	**%40.6**	**196**	**%59.4**

Tablo 2'ye göre, öğrenciler 10 ayrı alta sıralama bağlayıcı sorusunu toplamda %40.6 oranında yanlış, %59.4 oranında doğru yanıtlamışlardır. Tabloya bakıldığında, öğrenciler tarafından yanlış yapılma oranı en yüksek bağlayıcıların "- erek" (%66.66), "-ıp" (%57.57), "-dığı için" (%57.57) olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin testte yer alan yana sıralama bağlayıcılarına ilişkin bilgi düzeyleri

Yana Sıralama Bağlayıcıları	Yanlış Sayısı	Yüzde Oranı	Doğru sayısı	Yüzde Oranı
sonraları	14	%42.42	19	%57.58
sonra	5	%15.15	28	%84.85
önce	4	%12.12	29	%87.88
yeter ki	9	%27.27	24	%72.73
çünkü	5	%15.15	28	%84.85
oysa	16	%48.48	17	%51.52
yalnız	11	%33.33	22	%66.67
sanki	5	%15.15	28	%84.85
hem... hem de...	17	%51.51	16	%48.49
ya da	11	%33.33	22	%66.67
ne kadar... o kadar...	11	%33.33	22	%66.67
derken	3	%9.09	30	%90.91
TOPLAM	**111**	**%25.87**	**285**	**%74.13**

Tablo 3'e göre, öğrenciler 12 ayrı yana sıralama bağlayıcı sorusunu toplamda %25.87 oranında yanlış, %74.13 oranında doğru yanıtlamışlardır. Tabloya bakıldığında, öğrenciler tarafından yanlış yapılma oranı en yüksek yana sıralama bağlayıcılarının "hem... hem de..." (%51.51), "oysa" (%48.48), "sonraları" (%42.42) olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin testte yer alan söylem belirteçlerine ilişkin bilgi düzeyleri

Söylem Belirteçleri	Yanlış Sayısı	Yüzde Oranı	Doğru sayısı	Yüzde Oranı
demek ki	6	%18.18	27	%81.82
üstelik	13	%39.39	20	%60.61
neden olarak	3	%9.09	30	%90.91
böyle bir durumda	9	%27.27	24	%72.73
böylece (1)	6	%18.18	27	%81.82
böylece (2)	6	%18.18	27	%81.82
bu nedenle	9	%27.27	24	%72.73
nitekim	17	%51.51	16	%48.49
öte yandan	7	%21.21	26	%78.79
yanı sıra	8	%24.24	25	%75.76
bununla birlikte	8	%24.24	25	%75.76
ayrıca	6	%18.18	27	%81.82
söz gelimi	20	%60.60	13	%39.40
örneğin	2	%6.06	31	%93.94
Toplam	**120**	**%26.57**	**342**	**%73.43**

Tablo 4'e göre, öğrenciler 14 ayrı söylem belirteci sorusunu toplamda %26.57 oranında yanlış, %73.43 oranında doğru yanıtlamışlardır. Tabloya bakıldığında, öğrenciler tarafından yanlış yapılma oranı en yüksek bağlayıcıların "Söz gelimi" (%60.60), "Nitekim" (%51.51), "Üstelik" (%39.39) olduğu görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusuna ilişkin bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu *"Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin anlamsal ulamlar (zamansallık, nedensellik, karşılaştırma, genişleme) açısından bağlayıcılara ilişkin bilgileri (yüzde ve frekans olarak) ne düzeydedir?"* biçiminde oluşturulmuştur.

Bu soruya yanıt aramak için çalışma grubunda yer alan öğrencilerin bağlayıcı testine verdikleri yanlış yanıtlar çözümlenmiştir. Ortaya çıkan bulgular, yanlış ve doğru yapılma oranları çerçevesinde her bir bağlayıcı açısından sınıflandırılmış ve anlamsal ulamlara göre dört ayrı tabloda sunulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8'de gösterilmektedir:

Tablo 5. Öğrencilerin testte yer alan zamansallık anlamı taşıyan bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeyleri

Zamansallık	Yanlış Sayısı	Yüzde Oranı	Doğru sayısı	Yüzde Oranı
sonraları	14	%42.42	19	%57.58
sonra	5	%15.15	28	%84.85
önce	4	%12.12	29	%87.88
-dığı zaman	10	%30.3	23	%69.7
-ınca	13	%39.39	20	%60.61
derken	3	%9.09	30	%90.91
Toplam	**49**	**%24.74**	**149**	**%74.26**

Tablo 4'e göre, öğrenciler 6 ayrı zamansallık anlamı taşıyan bağlayıcı sorusunu toplamda %24.74 oranında yanlış, %74.26 oranında doğru yanıtlamışlardır. Tabloya bakıldığında, öğrenciler tarafından yanlış yapılma oranı en yüksek bağlayıcıların "sonraları" (%42.42), "-ınca" (%39.39), "-dığı zaman" (%30.30) olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin testte yer alan genişleme anlamı taşıyan bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeyleri

Genişleme	Yanlış Sayısı	Yüzde Oranı	Doğru sayısı	Yüzde Oranı
yeter ki	9	%27.27	24	%72.73
demek ki	6	%18.18	27	%81.82
üstelik	13	%39.39	20	%60.61
hem... hem de...	17	%51.51	16	%48.49
ya da	11	%33.33	22	%66.67
ne kadar... o kadar...	11	%33.33	22	%66.67
-erek	22	%66.66	11	%33.34
-ıp	19	%57.57	14	%42.43
nitekim	17	%51.51	16	%48.49
öte yandan	7	%21.21	26	%78.79
yanı sıra	8	%24.24	25	%75.76
bununla birlikte	8	%24.24	25	%75.76
ayrıca	6	%18.18	27	%81.82
söz gelimi	20	%60.60	13	%39.40
örneğin	2	%6.06	31	%93.94
Toplam	**176**	**%35.55**	**319**	**%64.45**

Tablo 5'e göre, öğrenciler 15 ayrı genişleme anlamı taşıyan bağlayıcı sorusunu toplamda %35.55 oranında yanlış, %64.45 oranında doğru yanıtlamışlardır. Tabloya bakıldığında, öğrenciler tarafından yanlış yapılma oranı en yüksek bağlayıcıların "- erek" (%66.66), "söz gelimi" (%60,60), "-ıp" (%57.57) olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin testte yer alan nedensellik anlamı taşıyan bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeyleri

Nedensellik	Yanlış Sayısı	Yüzde Oranı	Doğru sayısı	Yüzde Oranı
çünkü	5	%15.15	28	%84.85
yalnız	11	%33.33	22	%66.67
-mak için	8	%24.24	25	%75.76
-den dolayı	8	%24.24	25	%75.76
-dığı için	19	%57.57	14	%42.43
-se	5	%15.15	28	%84.85
neden olarak	3	%9.09	30	%90.91
böyle bir durumda	9	%27.27	24	%72.73
böylece (1)	6	%18.18	27	%81.82
böylece (2)	6	%18.18	27	%81.82
bu nedenle	9	%27.27	24	%72.73
Toplam	**89**	**%24.51**	**274**	**%75.49**

Tablo 6'ya göre, öğrenciler 11 ayrı nedensellik anlamı taşıyan bağlayıcı sorusunu toplamda %24,51 oranında yanlış, %75,49 oranında doğru yanıtlamışlardır. Tabloya bakıldığında, öğrenciler tarafından yanlış yapılma oranı en yüksek bağlayıcıların "-dığı için" (%57.57) "yalnız" (%33,33), "bu nedenle" (%27,27) olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin testte yer alan karşılaştırma anlamı taşıyan bağlayıcılara ilişkin bilgi düzeyleri

Karşılaştırma	Yanlış Sayısı	Yüzde Oranı	Doğru sayısı	Yüzde Oranı
oysa	16	%48.48	17	%51.52
sanki	5	%15.15	28	%84.85
-e karşın	17	%51.51	16	%48.49
-e rağmen	13	%39.39	20	%60.61
Toplam	**51**	**%38.64**	**81**	**%61.36**

Tablo 7'ye göre, öğrenciler 4 ayrı karşılaştırma anlamı taşıyan bağlayıcı sorusunu toplamda %38,64 oranında yanlış, %61,36 oranında doğru yanıtlamışlardır. Tabloya bakıldığında, öğrenciler tarafından yanlış yapılma oranı en yüksek bağlayıcıların "–e karşın" (%51,51), "oysa" (%48,48) " -e rağmen" (%39,39), olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bağlayıcılar, cümleler arasında bağ kurmak, paragraflar arası uyumu sağlamak, sözcükleri birbirleri ile ilişkilendirmek; diğer bir deyişle sözlü ya da yazılı bir metin oluşturmada anlamsal bütünlüğü sağlamak açısından önemlidir. Türkçe öğrenen C1 düzeyindeki yabancı öğrencilerin dil becerileri açısından önem taşıyan bağlayıcı bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen sonuçlardan biri öğrencilerin genel olarak bağlayıcılara yeterince hâkim olamadıkları yönündedir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde (MEB: 2013) C1 düzeyinde bulunan dil öğrenicilerinin net, çok akıcı ve iyi yapılandırılmış şekilde konuşabilmesi, bölümleme ve bağlaç araçlarına hâkim olduklarını gösterebilmeleri gerektiği belirtilmektedir. Ancak bu çalışmadan elde edilen veriler öğrencilerin bağlayıcıları %30.72 oranında yanlış kullandıklarını ortaya koymuştur. Bu oranın yazılı ya da sözlü iletişimi engelleyici düzeyde olduğu söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin yapısal ulamlar açısından (alta sıralama bağlayıcıları, yana sıralama bağlayıcıları, söylem belirteçleri) farklılaştığı yönündedir. Bir başka deyişle öğrenciler yapısal olarak sınıflandırılan bağlayıcıları her bir ulamda farklı oranlarda doğru kullanabilmişlerdir. Buna göre Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler alta sıralama bağlayıcılarını %40.6 oranında, yana sıralama bağlayıcılarını %25.87 oranında ve söylem belirteçlerini %26.57 oranında yanlış kullanmışlardır. Bu sonuç, öğrencilerin anadillerinde bağlayıcı bilgi düzeylerini sınayan Çetinkaya, Ülper ve Bayat (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarıyla kısmen örtüşmektedir. Yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin yapısal açıdan en fazla söylem belirteci türündeki bağlayıcılarda ve en az yana sıralama bağlayıcılarında hata yaptıkları ortaya konmuştur.

Öğrencilerin ek hâlinde bulunan ya da yan tümce kurmaya yarayan alta sıralama bağlayıcılarını %40.6 oranında yanlış kullanmaları bu tür bağlaçların öğreniminin diğer bağlayıcılara oranla daha zor olduğunu gösterir. Öte yandan öğrencilerin yana sıralama ve söylem belirteçlerini benzer oranlarda yanlış yanıtlamaları, bu bağlayıcıların öğrenim açısından benzer zorluk düzeyine sahip oldukları biçiminde yorumlanabilir.

Çalışmanın bir diğer sonucu öğrencilerin bağlayıcı bilgi düzeylerinin anlamsal ulamlar açısından (zamansallık, genişleme, nedensellik, karşılaştırma) düşük oranlarda farklılaştığı yönündedir. Buna göre Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler anlamsal ulamlar açısından karşılaştırma bağlaçlarını %38.64, genişleme bağlaçlarını %35.55, zamansallık bağlaçlarını %24.74, nedensellik bağlaçlarını %24.51 oranlarında yanlış yanıtlamışlardır.

Dil becerilerini yetkin bir biçimde kullanabilmede bağlayıcılar önemli bir işleve sahiptir. Nitekim Aidinlou (2012) tarafından yapılan çalışmada bağlayıcılar hakkında daha fazla bilgi sahibi

olan öğrencilerin anlamsal açıdan daha iyi metinler ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Daif-Allah ve Albesher (2013) da öğrencilerin yazılı metinlerinden elde edilen puanlar ile bağlayıcıların kullanımı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu saptamış ve bağlayıcı kullanım becerilerinin yazma akıcılığını geliştirmede bir önkoşul olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kamalı ve Noori (2015) ise yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin söylem farkındalığını ve duyarlılığını artırmada ve dolayısıyla yazma becerilerinin geliştirilmesinde bağlayıcıların etkili olduğunu bulgulamışlardır. Okuduğunu kavrama ve anlamada da bağlayıcıların önemli rolü vardır. Bireylerin yeterli düzeyde bağlayıcı bilgisine sahip olmaları, okuduklarını anlamalarını, yargılar arasında bağlantı kurabilmelerini sağlar. Nitekim Ang (2014) yaptığı araştırmada bağlayıcıların okuma hızını artırdığı ve okuduğunu anlama becerilerini geliştirdiği sonucuna varmıştır. Khatib ve Safari (2011) ise bağlayıcı bilgisi ile okuduğunu anlama arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada, bu iki değişken arasında yüksek düzeyde bir ilişki (0.71) olduğunu bulgulamışlardır. Benzer bir biçimde Uçku (1996) da çalışmasında bağlayıcıların okuma anlama yetisine belirgin bir etkisinin olduğunu saptamıştır. Buradan hareketle bağlayıcıların okuma sürecinin bileşenlerinden okuma akıcılığı üzerinde de etkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yüksek düzeyde bağlayıcı bilgisine sahip olmak dil kullanıcısının hem anlama hem de anlatma becerileri açısından önem taşımaktadır.

Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarına bakıldığında [Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (I, II, III), 2010; Yedi İklim Türkçe (A1, A2, B1, B2, C1), 2015; İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı (A1, A2, B1, B2, C1), 2016] bağlayıcıların belirli bir sistem içinde verilmediği, aynı bağlayıcıların farklı dil düzeyleri için hazırlanan ders kitaplarında yer alabildiği görülmektedir. Dahası, bağlayıcıların tamamına bu ders kitaplarında yer verilmemektedir. Oysa, öğretim materyallerinde bağlayıcıların kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru sıralanması, başka bir deyişle, bağlayıcılar açısından aşamalandırılmış öğretim materyalleri, derslerdeki verimi artıracaktır.

KAYNAKÇA

Aidinlou, N. A. (2012). The effect of discourse markers instruction on EFL learners' writing. World Journal of Education, 2(2), 10.

Ang, Z. (2014). The effects of discourse markers on the reading comprehension and speed of Chinese learners of English. International Journal Of English Language and Linguistics Studies, 2(2), 27-49.

Beaugrande, R.A. & W.U. Dressler. (1981). Introduction to Text Linguistics. London: Longman.

Creswell, J., W. (2016). Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem ve Yaklaşımları. Selçuk Beşir Demir (Çev. Ed.), 2. Baskı, Ankara: Eğiten Kitap.

Çetinkaya, G., Ülper, H. & Hamzadayı, E. (2014). Views on the use of connectives in students' written discourse. İçinde H. Arslan, G. Raţă, E. Kocayörük & M. A. İçbay (Ed.), Multidisciplinary perspectives on education. (pp. 471-476). Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.

Çetinkaya, G., Ülper, H., & Bayat, N. (2014). Bağlayıcı Kullanımına İlişkin Yanlışların Çözümlenmesi. Journal Of Theoretical Educational Science, s. 198-213.

Çetinkaya, G., Ülper, H., & Bayat, N. (2016). Developing Connectives Test And Examining Students' connectives Knowledge Based On Various Variables. International Journal of Language Academy. s. 88-98.

Daif-Allah, A. S., & Albesher, K. (2013). The Use of Discourse Markers in Paragraph Writings: The Case of Preparatory Year Program Students in Qassim University. English Language Teaching, 6(9), 217-227.

Gedik, E. ve diğerleri. (2013). İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1. (F. Aslan, ve F. Keskin, Ed.) içinde (ss. 9-38). İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Gençer, Y. (2013). Türkçe Metinlerdeki Bağlantı Ögeleri İle Okuyucuların Okuduğunu Anlama Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Günay, D. (2013). Metin Bilgisi. (4. Baskı). İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Halliday, M.A.K. & Hasan, R. (1976). Cohesion in English. London and New York: Longman

İşsever, S., (1995), *Türkçe Metinlerdeki Bağlantı Ögelerinin Metinbilim ve Kullanımbilim Açısından İşlevleri,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens., Ankara.

Kamalı, F. ve Noori, H. (2015). The impact of discourse markers instruction on improving writing of intermediate EFL learners. Cumhuriyet Science Journal, 36(3), 944-949.

Karatay, H. (2010). Bağdaşıklık Araçlarını Kullanma Düzeyi ile Tutarlı Metin Yazma Arasındaki İlişki. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13, 373–385.

Khatib, M. ve Safari, M. (2011). Comprehension of discourse markers and reading comprehension. English Language Teaching, 4(3), 243.

Korkmaz, Z. (2005). Bağlaçlar ve Türkiye Türkçesindeki Oluşumları. Türk Dili, S, 638.

Kurtul, K. (2011). Türkçe ve İngilizcedeki Bağlaçların Yazılı Metinlerde Kullanımı. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

MEB, (2013). Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi. Yayımlayan: Telc GmbH, Frankfurt/Main, Almanya.

Onursal, İ. (2003). Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık. (ed. Kıran A., Korkut E. ve Ağıldere S.). Günümüz Dil Bilim Çalışmaları. Ankara: Multilingual Yayınları, s. 121- 133.

Uçku, Ç. (1996). The impact of discourse markers on developing reading skills in English at intermediate level: A case study. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Webber, B., Joshi, A., Stone, M. ve Knott, A., (2003), "Anaphora and Discourse Structure", Computational Linguistics, S.29.

Webber, B., Joshi, A., Miltsakaki, E., Prasad, R., Dinesh, N., Lee, A., & Forbes, K. (2006). A short introduction to the Penn Discourse Tree Bank. Copenhagen Studies in Language, 32(9).

Yedi İklim Türkçe A1. (2015). (Ed. E. Barın; Ş. Çobanoğlu; Ş. Ateş; M. Balcı; C. Özdemir). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yedi İklim Türkçe A2. (2015). (Ed. E. Barın; Ş. Çobanoğlu; Ş. Ateş; M. Balcı; C. Özdemir). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yedi İklim Türkçe B1. (2015). (Ed. E. Barın; Ş. Çobanoğlu; Ş. Ateş; M. Balcı; C. Özdemir). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yedi İklim Türkçe B2. (2015). (Ed. E. Barın; Ş. Çobanoğlu; Ş. Ateş; M. Balcı; C. Özdemir). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yedi İklim Türkçe C1. (2015). (Ed. E. Barın; Ş. Çobanoğlu; Ş. Ateş; M. Balcı; C. Özdemir). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: Orta 2. (2017). (Ed. N.E. Uzun). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: Temel 1. (2017). (Ed. N.E. Uzun). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı: Yüksek 3. (2017). (Ed. N.E. Uzun). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Zeyrek, D. & Webber, B. L. (2008). A Discourse Resource for Turkish: Annotating Discourse Connectives in the METU Corpus. In *IJCNLP* (pp. 65-72).

Zeyrek, D., Demirşahin, I. ve Sevdik, Ç. (2008). ODTÜ Metin Düzeyinde İşaretlenmiş Derlem Projesi Tanıtımı. Mersin Üniversitesi Sempozyumu Bildirileri. 544-553.